

10. Сисоєва С.О. Освітні технології: методологічний аспект // Професійна освіта: педагогіка і психологія. Польсько-український щорічник / За ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. – Київ–Ченстохова, 2000 – С. 351–368.
11. Теория и методика физической культуры: Учебник / Под ред. проф. Ю.Ф. Курамшина. – М.: Советский спорт, 2000. – 464 с.
12. Теория и методика физического воспитания / Под ред. Т.Ю. Круцевич. – В 2-х т. – К.: Олимпийская литература, 2003. – Т. 1. – 423 с.
13. Теория и организация физической подготовки войск: Учебник для курсантов и слушателей ВДКИФК / Под общ. ред. Л.А. Вейднер-Дубровина. – Изд. 4-е, перераб. и доп. – Л.: ВДКИФК, 1980. – 512 с.
14. Фізична культура. Експериментальна програма Кам'янець-Подільського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою / За ред. Г.А. Єдинака. – Рекомендовано МОН України, лист № 14/18.1-152 від 26.02.04 р. – Кам'янець-Подільський, 2004. – 54 с.

УДК 612.015
ББК 75.4 (0) 9Т 99

Роман Тягур

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ШКОЛОЮ

В управлінській діяльності інформаційне забезпечення відіграє важливу роль. Адже саме від того, наскільки директору школи вдасться отримати корисні відомості, факти, дані, що характеризують стан керованої системи, а також використати для її розвитку й удосконалення, залежить ефективність роботи загальноосвітньої школи загалом чи окремих її структурних одиниць.

Ключові слова: управління школою, управлінська інформація, управлінські рішення.

The dataware acts important part in administrative activity. Exactly from that, as far as head master will succeed to get useful information, facts, data, which characterized the state of the guided system, and to use also for its development and improvement, efficiency of work of general school depends in general or its separate structural units.

Key words: management of school, administrative information, administrative decisions.

Постановка проблеми. Невід'ємною складовою частиною процесу управління є інформація, під якою розуміється сукупність корисних відомостей, фактів, даних, що характеризують стан керованої системи, а також використовуються для її розвитку й удосконалення [5, 9]. Глибоке знання реального стану справ – необхідна умова підвищення ефективності управління. На основі інформації робляться висновки, приймаються управлінські рішення, забезпечується безперервність процесу управління.

Метою нашого дослідження було розкриття функцій, які виконує інформація, зокрема взаємозв'язку керуючої і керованої підсистем, компонентів системи управління, системи в цілому з оточуючим середовищем, наповнення управлінського процесу конкретним змістом, надання йому динамічного і цілеспрямованого характеру.

Результати дослідження. Однією із важливих закономірностей управління є його безперервність. Практична реалізація цієї закономірності дає можливість не тільки підтримувати педагогічний процес у школі в рамках запрограмованих вимог, але й здійснювати його розвиток. При цьому необхідно дотримуватись наступних важливих умов. По-перше, директор школи повинен знати результати, а також характер і спрямованість змін педагогічного процесу. По-друге, потрібно мати точні відомості про те, як виконуються прийняті рішення і що це дає для розвитку процесу, тобто постійно отримувати зворотну інформацію.

Управлінська інформація – це дані, які мають для керівника певну новизну і вимагають прийняття ним управлінських рішень. Це можуть бути відомості про хід і результати навчально-виховного процесу, про педагогів, учнів, умови їх навчання, виховання і розвитку. Важливою для директора є і зовнішня інформація: стан справ у сім'ях, зв'язок з позашкільними закладами, дані засобів масової інформації, здобутки педагогіки і психології, теорії управління, передового досвіду. Все опрацьовується керівником школи, і на цій основі приймаються управлінські рішення.

Інформація, яка збирається у школі, повинна бути повною, об'єктивною, конкретно і вчасною. Для створення системи внутрішньошкільної педагогічної інформації необхідно знати мету інформації, її зміст, обсяг, а також хто і в якій формі буде її збирати, кому вона надходить і як використовується в управлінні. Вирізняються два види управлінської інформації: оперативна і стратегічна.

Керівнику школи для прийняття оперативних рішень необхідно мати щоденну і щотижневу інформацію про відвідування, успішність і поведінку дітей, про харчування, виконання плану роботи школи на тиждень.

У щомісячну внутрішньошкільну інформацію директор включає ще й таку, як робота факультативів і гуртків, виконання навчальних програм і нормативних документів. Оперативна інформація, як правило, збирається й обробляється інформаційним штабом школи, у якому велику роль відіграють органи учнівського самоуправління. Зібрана інформація надходить для аналізу відповідальному, який готує рішення і виносить його на обговорення відповідного органу управління.

Розкриємо докладно зміст оперативної інформації (щоденної, щотижневої, щомісячної), її потоки і виведення їх на рівень колегіального прийняття управлінських рішень (табл. 1–3).

Таблиця 1. Зміст щоденної інформації

Зміст	Джерела	Збирають	Аналізують і використовують
Наявність вчителів у школі	Повідомлення по телефону	Черговий адміністратор	Завуч
Відвідування у класах	Зошит чергування по школі	Старости класів, учень чергового класу	Черговий адміністратор
Відвідування і поведінка "важких" учнів	Зошит чергування по школі	Черговий вчитель, класний керівник	Директор
Дисципліна	Зошит чергового адміністратора	Черговий вчитель, черговий адміністратор	Директор
Харчування	Журнал лікаря (медсестри) школи, зошит чергового адміністратора	Лікар (медсестра), член виробничої комісії, директор школи	Директор

Директору школи потрібно приймати рішення не тільки з оперативних, а і стратегічних питань, і для цього йому потрібна належна інформація: тематична та підсумкова. Метою тематичної інформації є збір даних з конкретної теми, пов'язаної з вирішенням актуальних завдань школи, наприклад, про підвищення якості знань, поведінку учнів, якість викладання.

Таблиця 2. Зміст щотижневої інформації

Зміст	Джерела	Збирають	Аналізують і використовують
Виконання планів роботи адміністрації за тиждень	Плани роботи адміністрації, план внутрішньо-шкільного контролю	Завучі, голова ПК	Директор (на планерці)
Позакласні і позашкільні виховні заходи	Плани класних керівників, план учкому	Класні керівники, голова учкому	Завуч з виховної роботи (на планерці)
Робота учкому	План учкому	Голова учкому	Директор (на планерці)
Стан щоденників і зошитів у слабовстигаючих учнів	Шкільна документація, рейди штабу "Знання"	Класні керівники, штаб "Знання"	Завуч (на засіданні штабу "Знання")
Індивідуальна робота із слабовстигаючими учнями, хорошистами	Шкільна документація, бесіди з учнями	Голови МО, вчителі предметники	Голова методичної ради (на засіданні штабу "Знання")
Харчування і санітарний стан школи	Перевірка роботи їдальні. Рейди, інформаційні стенди	Директор, голова виробничої комісії, штаб "Порядок"	Голова ПК (на засіданні штабу "Знання")

Таблиця 3. Зміст щомісячної інформації

Зміст	Джерела	Збирають	Аналізують і використовують
Хід виконання навчальних програм	Документація, співбесіди, спостереження	Голови МО, завуч	Завуч (на засіданні МО)
Нагромаджуваність оцінок. Тематичний облік знань	Перегляд журналів, учнівських зошитів, дані контрольних робіт	Голови МО, члени виробничої комісії, вчителі	Завуч (на засіданні МО)
Навчання, поведінка, громадська діяльність "важких" учнів і кандидатів у відмінники	Рейди, бесіди, спостереження	Класні керівники, завуч з виховної роботи	Директор (на засіданні МО)
Робота факультативів і гуртків	Журнали, плани керівників гуртків, спостереження	Завучі, черговий адміністратор	Завуч з виховної роботи (на оперативних нарадах)
Харчування і санітарний стан школи	Бракеражний журнал, аналіз щотижневих перевірок	Директор, лікар (медсестра) школи, штаб "Порядок"	Директор (на оперативних нарадах)
Виконання нормативних документів	Дані внутрішньошкільного контролю, співбесіди	Адміністрація	Директор (на оперативних нарадах)

Підсумкова інформація – це дані про результати роботи за чверть, півріччя, навчальний рік (табл. 4). У цьому випадку дані збираються згідно з усіма основними параметрами, які характеризують стан навчально-виховного процесу в школі в цілому, що дозволяє відповісти на запитання: чи відповідають одержані результати поставленій меті і завданням на кінець звітного періоду?

Таблиця 4. Зміст інформації на кінець чверті

Зміст	Джерела	Збирають	Аналізують і використовують
Успішність з предметів по класах	Шкільна документація, дані внутрішньошкільного контролю	Класні керівники, вчителі-предметники	Завуч
Виконання планів класних керівників	Плани класних керівників, спостереження, бесіди з учнями	Класні керівники, завуч з виховної роботи	Завуч з виховної роботи
Стан профорієнтаційної роботи	Плани штабу "Орієнтир", класних керівників, спостереження	Класні керівники, відповідальний за штаб "Орієнтир"	Завуч з виховної роботи
Наявність умов для розвитку інтересів і нахилів учнів	Спостереження, бесіди	Учком, класні керівники	Завуч
Стан справ у сім'ях "важких" учнів	Рейди, бесіди, спостереження	Класні керівники, батьківський комітет, учком	Директор
Господарські питання і матеріально-технічна база	Документація, інструкції, спостереження	Завгосп, голова виробничої комісії, директор	Директор

У школах потрібно створити цілісну систему внутрішньошкільної педагогічної інформації. На першому етапі – розробити блоки збору тематичної інформації з метою створення банку даних для підсумкової інформації за півріччя, рік і більш довготривалий період.

У банк даних повинні входити питання, які всебічно охоплюють педагогічний процес, тобто складають цілісну систему інформації про нього. Це можуть бути питання, згідно з якими оцінка й аналіз результатів роботи школи здійснюються, як правило, щорічно. До таких питань відносяться основні кінцеві результати, фактори, що впливають на їх якість і успішне досягнення. У кожному із блоків можна виділити основні компоненти і побудувати модель системи управління якістю кінцевих результатів роботи школи, яка зображена на рис. 1.

Мета і завдання школи на рік

Рис. 1. Модель системи управління якістю кінцевих результатів роботи школи.

Звичайно, школа може доповнити які-небудь питання або укрупнити їх. Можна ввести таку єдину рубрикацію змісту блоків інформації:

Блок А. Організаційні питання.

Блок Б. Якість знань учнів. Б1. Якість викладання.

Блок В. Рівень вихованості школярів. В 1. Виховна робота.

Блок Г. Робота з педагогічними кадрами.

Блок Д. Трудова підготовка учнів.

Блок Е. Робота з батьками, громадськістю щодо виховання учнів.

Блок Є. Виконання нормативних документів, прийнятих рішень.

Блок Ж. Стан внутрішньшкільного управління.

Визначається зміст кожного блоку, який всебічно розкриває свій об'єкт. Наведемо як приклад основний зміст блоку Б – “Якість знань учнів”. Умовні позначення: Д – директор; З₁, З₂ – завучі; МО – методоб'єднання; У – учитель (самооцінка); ПК – профспілковий комітет; Б-1, Б-2 і т.д. – номери папок, в яких зберігається інформація (табл. 5). Місяці, в які закладено дії із збору й аналізу інформації, умовні, так як і форми обговорення інформації і прийняття на її основі управлінського рішення.

Таблиця 5. Зміст блоку Б – “Якість знань учнів”

Зміст інформації	Збір інформації та її аналіз по місяцях									Вихід інформації для прийняття управлінського рішення	Зберігання інформації	
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V			
Рівень оволодіння провідними знаннями				Д, З ₁ , З ₂ МО, У				Д, ПК З ₁ , З ₂ МО, У			Пед-рада	Б-1
Міцність знань	З ₁ , З ₂ МО, У				З ₁ , З ₂ МО, У						МО	Б-2
Сформованість практичних умінь				Д, З ₁ , З ₂ МО, У						Д, З ₁ , З ₂ МО, У	Пед-рада	Б-3
Сформованість оціночних суджень						Учком, Д, З ₁ , З ₂ МО, У					МО	Б-4

Ясно, що інформація збирається неодноразово, а у системі. Створена таким чином система інформації сприяє вивченню шкільної дійсності, нагромадженню саме тих даних, які потрібні для аналізу підсумків року.

ВИСНОВКИ

1. Для того, щоб створити систему внутрішньошкільної педагогічної інформації, потрібно визначити її мету, зміст та обсяг, джерела, форми збору і зберігання, сформувати потоки інформації і вивести їх на відповідні рівні і конкретних осіб для використання у внутрішньошкільному управлінні.
2. Демократизація управління реалізується шляхом залучення учнів, вчителів і батьків до збору інформації з конкретних питань, участі їх у постійних колективах, наприклад, із збору оперативної, а з певних питань – тематичної інформації.

Крім цього, створюються спеціальні тимчасові інформаційні групи з розробки методики збору інформації до педради, виробничої наради. Протягом навчального року в школах з різних питань проводиться анкетування, у ньому також беруть участь батьки, вчителі, учні.

3. Збір інформації – не самоціль. Нагромаджена інформація піддається педагогічному аналізу з метою оцінки досягнутих результатів, виявлення причин, що призвели до даних результатів, і визначення завдань на новий навчальний рік.

1. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія. Навч. посібник. – К., 1995. – 423 с.
2. Державна програма “Освіта. Україна XXI століття”. – К., 1994.
3. Закон України “Про освіту”// Голос України. – 1996. – 25 квітня.
4. Касьяненко М.Д. Педагогіка співробітництва: Навч. посібник. – К., 1993. – 341 с.
5. Конаржевский Ю.А. Педагогический анализ учебно-воспитательного процесса и управление школой. – М., 1986. – 223 с.
6. Луцик Д.В. Українське школознавство, його джерела і сучасність. – Дрогобич, 1996. – 112 с.
7. Онишків З.М. Основи школознавства. – Тернопіль, 1999. – 123 с.
8. Основы внутришкольного управления / Под ред. П.В. Ходуминского. – М., 1987. – 224 с.
9. Пикельная В.С. Теоретические основы управления (школоведческий аспект): Метод. пособие. – М., 1990. – 245 с.
10. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором. – К., 1988.
11. Татьяначенко В.С. Организация информационного обслуживания внутришкольного управления. – Челябинск, 1985. – 122 с.
12. Тягур Р.С. Педагогіка: основні поняття, схеми-рекомендації. – Івано-Франківськ: Плай, 2001. – 203 с.
13. Тягур Р.С. Теорія управління навчально-виховним процесом: Курс лекцій. – Івано-Франківськ: Плай, 1997. – 180 с.

УДК 37.037
ББК 74.267

Богдан Шиян, Галина Максимів

ХАРАКТЕРИСТИКА СТАВЛЕННЯ ШКОЛЯРІВ ДО УРОКІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА РІЗНИХ РОЗДІЛІВ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

На підставі проведених досліджень сформована технологія концентрованого навчання тактико-технічним прийомам гри у баскетбол учнів шостого класу.

Ключові слова: *школярі, урок фізичної культури, баскетбол.*

On the establishment of the carried out researches the generated technology of the concentrated education to tactic's-technique of game in basketball of the schoolboys of the sixth class.

Key words: *schoolboys, lessons of physical culture, basketball.*

Постановка проблеми. Процес фізичного виховання підпорядкований ймовірнісним закономірностям. Це означає, що вирішення завдань фізичного виховання можливе за допомогою найрізноманітніших засобів. Проте за допомогою одних засобів вирішення завдань фізичного виховання відбуватиметься ефективніше, а інших – не так ефективно. Тому головними критеріями, якими має керуватися вчитель, формуючи зміст навчального матеріалу, є його привабливість, інтереси, прагнення та вподобання дітей, що, зрештою, передбачено Законом України “Про фізичну культуру і спорт”.